

1 פקודת הירושה

פקודה הקובעת הוראות בענין ירושתם של מתים בכל אותם המקרים שאין לבתי-הדין של העדות הדתיות שיפוט בענין זה, והקובעת הוראות אחרות בענין ירושתם של מתים שהניחו נכסי-מקרקעים ונכסי-מטלטלים בישראל.

1. השם הקצר

פקודה זו תיקרא פקודת הירושה.

חלק א' - מבוא

2. פירוש

בפקודה זו יהיו למונחים הבאים הפירושים דלקמן, מלבד אם ענין הכתוב יחייב פירוש אחר -
"אדמת-מולק" כוללת כל קרקע, פרט לקרקע-מירי, העוברת בירושה או טובת-ההנאה שבה;
"אדמת-מירי" כוללת אדמת-וקף וכל הקרקעות האחרות שחל עליהן, בתוקף הוראותיו המפורשות, החוק העותומני מיום 3 ברביע אל אוול, 1331 להג'רה, הדין בירושת-מקרקעים, וכן כל טובת-הנאה רשומה באותן הקרקעות;
"בית-דין של עדה" פירושו בית-דין היושב לדין בתוקף השיפוט שנמסר למוסדות המנהלים של עדה דתית, אך אין הוא כולל בית-דין מושלמי דתי;
"בית-משפט אזרחי" פירושו בית-משפט שנוסד ע"י הממשלה והיושב לדין בהרשאתה, אך אין הוא כולל בית-דין דתי;
"החוק העותומני" פירושו החוק הזמני מיום 3 ברביע אל אוול, 1331 להג'רה, הדין בירושת-מקרקעים, כמפורש בתוספת השניה לפקודה זו;
"מבצע צוואה" פירושו אדם שנתמנה בצוואה כמוציא לפועל את צוואתו של המת;
"מטלטלים" כוללים כל רכוש פרט למקרקעים, וביחוד כל יבול או פרי הקיימים או גדלים, אף אם לא נקצר היבול מן הקרקע או לא נקטף הפרי מן העץ;
"מקרקעים" כוללים אדמת-מירי ואדמת-מולק;
"נכרי" פירושו כל שהוא נכרי בגדר סעיף 59 של דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922;
"נספח לצוואה" פירושו תעודה בכתב שנערכה בקשר עם צוואה, ובאה לבאר צוואה, להוסיף עליה או לבטלה, כולה או מקצתה;
"עדה דתית" ו"עדה" פירושו עדה המפורטת בתוספת הראשונה לפקודה זו או כל עדה אחרת ששר המשפטים יוסיף אותה בצו לתוספת האמורה;
"עזבון" כולל כל נכסי-מטלטלים הכלולים בירושה;
"צוואה" פירושה הצהרה חוקית בכתב שבה מגלה המצווה את רצונו כדת מה לעשות ברכושו לאחר מותו, והיא כוללת נספח לצוואה;
"תעודת קיום-צוואה" פירושה תעודה בכתב הניתנת ע"י בית-משפט אזרחי והמכריזה שצוואתו של המת הוכחה כהלכה.

חלק ב' - שיפוטם של בתי-משפט אזרחיים

3. שיפוט יחודי אשר לבתי המשפט האזרחיים

(1) לבתי-המשפט האזרחיים יהא שיפוט יחודי בכל הענינים הנוגעים לירושתו ולאישור צוואתו של כל נתין ישראלי, ושל כל אדם אחר שאינו נכרי:

בתנאי שאותו נתין או אדם אחר לא היה בשעת מיתתו מושלמי או חבר לאחת העדות הדתיות.

(2) כמו-כן יהא להם שיפוט יחודי בכל המקרים שמתעורר בהם סכסוך בנוגע לירושתו או לצוואתו של נכרי שאינו מושלמי.

(3) יהא להם שיפוט מקביל לשיפוטם של בתי-הדין של העדות הדתיות בענינים הנוגעים לירשתם של חברי העדות הדתיות שאינם

נכרים, פרט לאותם מקרים שנמסר בהם שיפוט יחודי לבתי-הדין של העדה.

4. הכללים שבתי המשפט האזרחיים ינהגו על פיהם בחלוקת ירושות

(תיקון התש"י)

בכפוף להוראות סעיף 21, יחלק בית-משפט אזרחי עפ"י הכללים הבאים ירושות הנתונות לשיפוטו: -

(i) היה המת חבר לאחת העדות הדתיות ולא היה נכרי, ינהגו עפ"י הוראות סעיף 11;

(ii) היה המת נתין ישראלי ולא היה חבר לאחת העדות הדתיות, ינהגו עפ"י הוראות החוק העותומני, בכפוף

לכל הוראה שקבע המת בצוואתו;

(iii) היה המת נכרי, או כשלא היה נכרי אלא שלא היה לא נתין ישראלי ולא חבר לאחת העדות הדתיות, ינהגו

עפ"י הכללים הבאים: -

(א) אדמת-מולק של המת ומטלטליו יחולקו בהתאם לחוק הלאומי של המת;

(ב) שאלת תקפה של צוואת המת מבחינת צורתה ושאלת כשרו של המת לצוות לביתו תוכרענה בהתאם

לחוק הלאומי שלו:

בתנאי שלעולם יהא תוקף לצוואה שנערכה בצורה אזרחית עפ"י פקודה זו;

(ג) מקום שהחוק הלאומי מורה כי יש לנהוג לפי חוק מקום-המגורים או לפי החוק הדתי, או לפי חוק

המקום שבו מצויים המקרקעים, ינהגו לפי אותו חוק;

בתנאי שאם מורה החוק הלאומי כי יש לנהוג לפי חוק מקום-המגורים, ואין באותו חוק כל כללים שאפשר לנהוג

על פיהם לגבי האיש הנוגע בדבר, ינהגו עפ"י החוק הלאומי שלו;

(ד) במידה שבחוק המחייב יש כלל שלפיו עובר העזבון, כולו או מקצתו, למי שאיננו קרובו של המת

קרבת-דם, נישואין, חיתון או אימוץ - אין נזקקים לכלל זה.

5. בתי משפט אזרחיים רשאים להעביר עניני ירושה לבית דין דתי

(1) היה המת נכרי, רשאי נשיא בית-המשפט המחוזי בעל השיפוט, לכשיקבל בקשה מאת אדם מעוניין ולכשימצא את הדבר לצודק

ולרצוי, להעביר את ענין הנהלת עזבונו של האדם וחלוקתו לבית-הדין הדתי המתאים:

בתנאי -

(א) שהיה האיש בשעת מיתתו חבר לאחת העדות הדתיות;

(ב) שבהתאם לחוק הלאומי שלו, יש לנהוג לפי חוק אותה עדה לגבי חלוקת-עזבונו.

(2) אם עזבון שבנוגע אליו ניתן צו עפ"י סעיף-קטן (1) מכיל מקרקעים, תוגש מיד עפ"י דרישת שופט בית-המשפט המחוזי

תזכורת על הצו למשרד ספרי האחוזה, ובתוקף אותה תזכורת יהא אסור לו לראש אגף רישום והסדר קרקעות לרשום בפנקס כל רישום בדבר טובת-הנאה שיש לאנשים בעזבון אלא עפ"י צו בית-הדין של העדה שאליו הועבר ענין העזבון.

חלק ג' - שיפוטם של בתי-הדין הדתיים

6. שיפוט יחודי של בתי הדין המושלמיים

- (1) לבתי-הדין המושלמיים יהא שיפוט יחודי בכל הענינים הנוגעים לירושת נכסי מת מושלמי, בין עפ"י צוואה ובין באופן אחר.
- (2) היה המת המושלמי נכרי שלא מבני הכת הסונית, רשאים יורשיו לפנות בבקשה לשר המשפטים, והלה רשאי לצוות להרכיב בית-דין מושלמי מיוחד כדי להחליט בכל השאלות הנוגעות לירושה או להורות הוראות אחרות בדבר.

7. שיפוט יחודי של בתי-דין נוצריים ויהודיים

- (1) לבתי-הדין של כל עדה דתית יהא שיפוט יחודי לקיים צוואה שנערכה ע"י כל חבר עדתם שאינו נכרי.
- (2) תעודה לקיום צוואה מטעם בית-הדין של העדה תיחשב עדות מכרעת שהצוואה היא בת-תוקף מבחינת צורתה, וכי המצווה היה כשר לערוך את הצוואה ולא הושפע ע"י משגה, רמאות או השפעה בלתי-הוגנת, אולם עצם קיומה של צוואה ע"י בית-משפט אינו מקנה תוקף לכל העברת-רכוש על פי אותה צוואה, כשהעברה היא בניגוד לחוק.

8. שיפוט של בתי הדין של העדות בעניני ירושה

- (1) לבתי-הדין של כל עדה דתית יהא שיפוט בענינים המתייחסים לירושתם בלא צוואה של אנשים שהיו בשעת מיתתם חברי העדה.
- (2) בכפוף להוראות סעיף 21, יתנהלו ויחולקו עזבונותיהם של אנשים כאלה בהתאם לחוק העדה: בתנאי שרשאי בית-המשפט של העדה, לכשיתבקש בכך ע"י אדם המעוניין בטובת-הנאה בעזבון, להסדיר את חלוקת העזבון בהתאם להוראות החוק העותומני, ובלבד שיתחשב עם כל הוראה שקבע המצווה בצוואתו, עד כמה שאותה הוראה היתה מיותרת.

9. העברה לבתי משפט אזרחיים

- (1) רשאי נשיא של בית-משפט מחוזי, לכשיקבל בקשה מאת כל אדם המעוניין בעזבון של המת ולכשימצא את הדבר לצודק ולרצוי ליתן צו אשר ימנע את בית-הדין של כל עדה דתית מלהיות נזקק לעזבון של כל אדם שמת או, מלהוסיף לטפל בו, ומתאריך הצו ואילך יהא ענין הנהלת הרכוש וחלוקתו מסור לשיפוט היחודי של בתי-המשפט האזרחיים, וכל הליכים התלויים ועומדים יועברו מיד לבית-המשפט המחוזי: בתנאי שלא יינתן צו כזה אם חולק כבר העזבון עפ"י צו של בית-דין של העדה; ובתנאי ששום צו כזה לא יפגע בכל הליכים המתנהלים בבית-דין דתי לצורך קיום צוואה בלבד.
- (2) היה רכוש העזבון מכיל מקרקעים, תירשם מיד, עפ"י דרישת בית-הדין שנתן את הצו, תזכורת על כל צו כזה בספרי האחוזה, ובתוקף אותה תזכורת יהא אסור לראש אגף רישום והסדר קרקעות לרשום כל רישום בספר בדבר טובת-הנאה אשר לאנשים בעזבון, אלא עפ"י צו מאת שופט בית-המשפט המחוזי.

10. מי זכאי להגיש בקשות לבתי המשפט האזרחיים

- האנשים דלקמן ייחשבו כאנשים המעונינים בעזבון של מת כמשמעותם בסעיף 9 -
- (א) כל שיהא זכאי לקבל חלק בעזבון עם חלוקתו ע"י בית-משפט אזרחי;
 - (ב) מבצע צוואה או בעל טובת-הנאה עפ"י צוואת המת;
 - (ג) נושהו של כל בעל טובת-הנאה שוויתר על חלקו בירושה.

חלק ד' - עזבונות המתנהלים ומתחלקים ע"י בתי-משפט אזרחיים

11. חלוקה ע"י בתי משפט אזרחיים במקרים מסויימים

בעניני ההנהלה והחלוקה של עזבון אדם שהיה חבר לאחת העדות הדתיות ולא היה נכרי, ינהגו בתי-המשפט האזרחיים עפ"י הכללים הבאים בסידור חלוקת נכסי-מולק והמטלטלים של המת: -

- (א) יש לנהוג לפי כל הגבלה החלה על הסמכות לצוות, כשאותה הגבלה מוכרת בחוק העדה שהמת היה חבר לה בשעת מיתתו;
- (ב) כל חלק מרכוש המת שעפ"י חוק אותה העדה צריך לשמרו לאיש מסויים או לסוג מסויים של אנשים יחולק בהתאם לאותו חוק;
- (ג) בכפוף להוראות דלעיל יחולק הרכוש בהתאם להוראות הצוואה שערך המת;
- (ד) באין הוראות צוואה או במידה שהוראות כאלה אינן דנות בענין, יחולק הרכוש בהתאם להוראות החוק העותומני הכלולות בתוספת השניה לפקודה זו.

12. צוואות בצורה אזרחית

בתי-המשפט האזרחיים יחשבו צוואה כבעלת-תוקף בצורה אזרחית אם היא ממלאת אחר התנאים הבאים: -

- (א) הצוואה נערכה בכתב ונחתמה בסופה בחתימת-ידו או בחותמו של המצווה או של איזה אדם אחר בפקודתו, במעמד שני עדים לפחות המצויים יחד באותה השעה, ושהעידו על הצוואה בפני המצווה, והעדים מלאו להם שמונה-עשרה שנה והיתה דעתם שפניה בשעת עריכת הצוואה;
- (ב) המצווה לא היה למטה מגיל שמונה-עשרה שנה בשעת עריכת הצוואה ולא היה חולה ברוחו או פסול מבחינה אחרת לערוך צוואה בהתאם לחוק החל על המעמד האישי שלו והנהוג לגבו בישראל;
- (ג) המצווה לא נפתה לערוך את הצוואה בתרמית או מתוך שימוש בהשפעה בלתי-הוגנת.

13. אסור להם לעדים להפיק הנאה מן הצוואה

לא יזכה אדם בטובת-הנאה עפ"י צוואה בצורה אזרחית אם הוא אחד העדים לצוואה.

14. קיום צוואה

(תיקון 1946)

- (1) שום צוואה שנערכה בצורה אזרחית לא תיחשב להיות בעלת תוקף אלא אם כן הוכחה בפני בית-משפט מחוזי.
- (2) אפשר להעניק תעודת קיום-צוואה למבצע הצוואה שנתמנה עפ"י הצוואה, או - אם לא נתמנה מבצע צוואה עפ"י הצוואה, או אם מת מבצע הצוואה שנתמנה עפ"י הצוואה או ויתר על קיום הצוואה או שהוא פסול - לאדם הזוכה בטובת-הנאה לפי הצוואה או לכל אדם ראוי אחר.
- (3) אין נותנים תעודת קיום-צוואה אלא עד שיוגשו המסמכים דלקמן לפקיד הקיום של בית-המשפט -
- (א) רשימת נכסי המטלטלים של המת, מאומתת בשבועה ע"י המבקש, וכן
- (ב) רשימת אדמת-המולק של המת, אם יש אדמה ממין זה, מאושרת ע"י ראש אגף רישום והסדר קרקעות.
- (4) כל מקום שהצוואה נוגעת לאדמת-מולק, חייב פקיד הקיום מיד לאחר הינתן תעודת הקיום, לרשום את תעודת הקיום במשרד ספרי האחוזה ותעודת הרישום יהא לה תוקף כמפורט בסעיף 9(2).

15. מינוי מנהל לעזבון

- (1) רשאים בית-המשפט המחוזי או כל שופט משופטיו, מקום שנראה להם הדבר לצודק וראוי, למנות מנהל לשם הנהלת

עזבונו של כל מת שדבר הנהלתו וחלוקתו ניתן לשיפוטו של בית-המשפט האזרחי.

(2) מנהל עזבון כזה אפשר למנותו עפ"י בקשת כל אדם שיש לו טובת-הנאה בעזבון, ורשאי בית-המשפט או השופט למנות כל אדם כזה או כל אדם אחר אשר בית-המשפט ימצאו לראוי, לשמש מנהל העזבון:

בתנאי שלא יתמנה נושה להיות מנהל עזבון אלא אם כן יש אפשרות קרובה לודאי שאין בעזבון כדי פרעון החובות.

(3) כל מנהל עזבון יגיש לבית-המשפט, בתוך אותו הזמן שיורה בית-המשפט או שופט, רשימה של הרכוש שנמצא בחזקת המת בשעת מיתתו, כשהוא מאומת בשבועה, ואשר נוגע לטובת-הנאה במקרקעים, מאושרת ע"י ראש אגף רישום והסדר קרקעות.

(4) מי שניתנה לו תעודת-קיום-צוואה בהתאם להוראות סעיף 14, יהא דינו כדין מנהל עזבון ותהינה לו הסמכויות אשר למנהל עזבון עפ"י פקודה זו.

15. חברות מאושרות

(תיקון 1944)

(1) רשאי שר המשפטים, במודעה שתפורסם ברשומות, ולפי ראות-עיניו ובכפוף לאותם תנאים שיהא רשאי להטילם, אם בדרך כלל ואם לגבי כל חברה מיוחדת, לאשר כל חברה לצרכי סעיף 15ב, אם הוא נוכח כי אותה חברה היא חברה המוסמכת, מכוח הטשרטר שלה, חוקתה, תזכיר ההתאגדות ותקנות ההתאגדות שלה או מכוח כל מסמך אחר המייסד אותה או מגדיר את ייסודה, לפעול כמבצע צוואה או כמנהל עזבון, וכי היא -

(א) מאוגדת או רשומה בארץ כחוק (בין באחריות מוגבלת ובין שלא באחריות מוגבלת) ויש לה באותה שעה הון מוצא (בסטוק או במניות) כדי סכום לא פחות מ-50,000 לירות, שמהם לא פחות מ-20,000 לירות שולמו במזומנים, או

(ב) מאוגדת או רשומה בארץ כחוק בלא אחריות מוגבלת ואחד מחבריה היא חברה הממלאת את דרישות פסיקה (א) דלעיל.

(2) רשאי שר המשפטים, בלי ליתן כל טעם, לסרב ליתן אישור כזה או לבטל אישור כזה שניתן כאמור לעיל.

15. מינוי חברות מאושרות כמבצע צוואה או כמנהל עזבון

(תיקון 1944)

(1) בית-המשפט המחוזי, או כל שופט משופטיו, רשאי -

(א) כשחברה, שנתאשרה ע"י שר המשפטים עפ"י סעיף 15א (הנקראת להלן "חברה מאושרת"), נזכרת בצוואה כמבצע צוואה, בין לבדה ובין ביחד עם אדם אחר, ליתן תעודת-קיום-צוואה לחברה, בין לה לבדה ובין ביחד עם אדם אחר, כפי שידרוש הענין; וכן (ב) ליתן כתב הנהלת עזבון לחברה מאושרת, בין לה לבדה ובין ביחד עם אדם אחר; ובהתאם לכך רשאית החברה לפעול כמבצע צוואה או כמנהל עזבון, הכל לפי הענין.

(2) תעודת-קיום-צוואה או כתב-הנהלת-עזבון לא יינתן לסינדיק או לאדם ממונה מטעם החברה המאושרת.

(3) כל פקיד שהורשה לצורך זה ע"י חברה מאושרת או ע"י המנהלים או המינהלה של אותה חברה, רשאי, מטעם החברה, למסור הצהרה בשבועה, ליתן בטחון ולעשות כל פעולה אחרת או דבר אחר שיהיו נדרשים כדי ליתן תעודת-קיום צוואה או כתב-הנהלת-עזבון, ופעולות הפקיד שמורשה כך יחייבו את החברה.

16. חובותיו של מנהל עזבון

מחובותיו של מנהל עזבון לנהל את עזבונו של המת בהתאם לחוק, וכן, בכל המהירות האפשרית -

(א) לגבות ולכנס את הרכוש שהיה בחזקת המת בשעת מיתתו;

(ב) לשלם את הוצאות הקבורה וההוצאות הכרוכות בצוואה וכל החובות המגיעים אל נכון מהמת;

(ג) לערוך שומת-רכושו של המת, אם נראה לו צורך בכך, ולחלק את מותר הרכוש בהתאם לחוק, לאחר שינכה הימנו את כל אשר הנחיל והוריש המת, והניכוי יהא בשעור יחסי, אם נראה כי המצווה רצה בצוואתו להעביר רכוש השייך לו יתר על המידה שהותרה עפ"י החוק החל עליו, או אם יש פחת בנכסי העזבון.

17. סמכויותיו של מנהל עזבון

כל מקום שנתמנה מנהל עזבון ע"י בית-המשפט תחולנה ההוראות דלקמן: -

(i) המנהל יהא זכאי למכור, למשכן או לעבוט, אגב מילוי תפקידו כמנהל כראוי, כל חלק מהנכסים הכלולים בעזבון, לשם תשלום חובות והוצאות הנהלה או כדי לשלם את הנהלות המת: בתנאי שאם רצה המנהל למכור או למשכן מקרקעים, עליו לקבל תחילה את הסכמתו של בית-המשפט או של שופט.

(ii) המנהל יהא זכאי, אגב מילוי תפקידו כמנהל כראוי -

(א) להתחיל בשמו הוא ומטעם העזבון, כל משא-ומתן משפטי, למען גביית כל חוב או סידור כל תביעה המגיעה לעזבון;

(ב) לעשות פשרה או סידור בענין כל חוב או תביעה מטעם העזבון;

(ג) להתקשר בכל חוזה מטעם העזבון: בתנאי שלא יהא תוקף לשום חוזה כזה בגין מקרקעים, פרט לחוזה-שכירות בדמי-שכירות מלאים לתקופה שלא תעלה על שנה אחת, אלא אם כן הושגה תחילה הסכמתו של בית-המשפט או של שופט.

(iii) כל ההליכים בגין כל רכוש, טובת-הנאה, חוב, תביעה

או התחייבות של המת יובאו, אלא ברשות בית-המשפט או השופט, רק ע"י המנהל או נגדו.

18. בית המשפט יתן הוראות

על יסוד בקשה מאת מנהל רשאי בית-המשפט או שופט ליתן אותן הוראות בענין הנהלת העזבון שתהיינה דרושות מזמן לזמן.

19. אחריותו של המנהל

עפ"י דרישתם של אלה שיש להם טובת-הנאה בעזבון, מטילים על מנהל אחריות אישית לכל מעוות שייעשה על ידו במהלך הנהלתו.

20. ירושות מושלמים יוצאות מכלל זה

הוראות חלק זה לא תחולנה על ירושות מושלמים.

חלק ה' - שונות

21. ירושת אדמת מירי

כל בית-משפט אשר לו שיפוט בעניני ירושה יקבע תמיד את זכויות הירושה באדמת-מירי עפ"י הוראות החוק העותומני, וינהג עפ"י אותן הוראות למרות כל הוראה בענין חלוקת העזבון שהורה המת, או כל כוח והרשאה שנתן, והמכוונים לקבל תוקף לאחר מיתתו, בין שההוראה או הכוח והרשאה נעשו בצוואה ובין שנעשו בדרך אחרת.

22. יורשים קטנים

(1) מקום שנראה כי אדם למטה מגיל שמונה-עשרה שנה יש לו או יתכן שתהא לו טובת-הנאה בעזבון של מת שאינו מושלמי, רשאי נשיא של בית-משפט מחוזי, על יסוד בקשה מאת האדם הממונה על הקטן או מאת אדם אחר המעוניין בשלומם ובטובתו, ליתן צו אשר ימצאנו לראוי לשם הגנה על טובת-ההנאה של הקטן, וביחוד רשאי הוא לתת צווים -

(א) המרשים את מכירתו או את השכרתו של חלקו או מקצת חלקו של כל יורש קטן או בעל טובת-הנאה קטן;
(ב) המורים את דרכי השימוש בכל חלק כזה או בדמי-ההכנסה או בדמי פדיון-המכר של כל חלק כזה, והשקעתם או השקעתם-מחדש;
(ג) המורים תשלום כספים, אם מתוך הקרן או מתוך ההכנסה, לצורך כלכלתו של הקטן או לטובתו בכלל;
(ד) הממנים איזה אדם שייצג את הקטן בכל משא-ומתן משפטי;
(ה) המעבירים לבתי-המשפט האזרחיים את הנהלתו ואת חלוקתו של כל עזבון שקטן מעוניין בו בכל מקרה שיש לו השיפוט לתת צו כזה בהתאם להוראות סעיף 9.
(2) הסמכויות הנתונות בפיסקאות (א), (ב) ו-(ג) של סעיף-קטן (1), רשאי בית-הדין של עדה להשתמש בהן, בכפוף לחוק של העדה, בקשר לרכושו של קטן, שהנהלתו מסורה לשיפוטו של אותו בית-דין.

23. מתן החלטה בשאלות המעמד האישי

כדי להכריע בכל שאלה אם נמנה אדם על סוג של אנשים, או אם הוא בעל אופי או תכונה המזכים אותו ליטול חלק בירושה, ינהגו בתי-המשפט האזרחיים עפ"י הכללים הבאים: -

(א) היה התובע מושלמי או חבר לאחת העדות, ינהגו עפ"י החוק המושלמי או עפ"י חוק העדה;
(ב) היה התובע נכרי, ינהגו עפ"י החוק הלאומי שלו, בהתאם לכללים שנקבעו בסעיף 4(iii)(ג);
(ג) בכל מקרה אחר, ינהגו בתי-המשפט עפ"י אותם הכללים שימצאום צודקים וישרים לפי המסיבות שבדבר;
(ד) לעולם יכריע בית-המשפט בכל שאלה משאלות המעמד האישי לטובת כשרותו החוקית של התובע אם היה התובע מוחזק כבן כשר עפ"י החוק הנהוג לגבי המעמד האישי של המת שאת ירושתו הוא תובע, ואין מביאים בחשבון את העובדה שהתובע או המת המיר את דתו או את נתינותו.

24. אין אדם נעשה פסול מחמת אזרחותו או אמונתו הדתית בלבד

(1) לא ייחשב אדם כפסול מבחינה חוקית ליטול חלק בירושת רכוש בישראל, או ליטול חלק בעזבון עפ"י צוואה, מחמת נתינותו או אמונתו הדתית בלבד.
(2) אם בהתאם לחוק שנהג אותה שעה בארץ-ישראל נשללה זכותו של אדם, מחמת אזרחותו או אמונתו הדתית בלבד, ליטול חלק בירושתו של אדם שמת מאז ה-13 בדצמבר, 1918 והניח רכוש בארץ-ישראל, רשאים האיש שהוצא מכלל הירושה או יורשיו לפנות בבקשה לבית-המשפט המחוזי, ועל יסוד הבקשה ולאחר העיון בכל המסיבות שבענין רשאי בית-המשפט ליתן אותו צו לעיון מחדש בסדר חלוקת הירושה ולמתן חלק בירושה למבקש, ככל אשר ימצא בית-המשפט מן היושר, לפי המסיבות שבדבר:
בתנאי שהחלק שיינתן לו כאמור לא יעלה בשום פנים על החלק

שאותו אדם היה זכאי בו עפ"י החוק שהיה נהוג באותה שעה אלמלא הוצא מכלל הירושה מחמת נתינותו או אמונתו הדתית; וכן
בתנאי שאותו מבקש לא יהא זכאי לקבל כל סכום בגין דמי-שכירות, רבית או רווחים מן החלק שניתן לו בתוקף צו בית-המשפט, למשך הזמן שבין התאריך שבו נתחלקה הירושה לראשונה ובין תאריך הינתן הצו.

25. הליכים במשרד ספרי האחוזה

(1) כל הטוען שהוא זכאי בכל חלק במקרקעים המהווים חלק מירושה, רשאי לבקש מאת ראש אגף רישום והסדר הקרקעות לרשום את שמו בספר בגין טובת-ההנאה אשר לו, ושמו יירשם בספר כמבוקש לאחר שישלם המבקש את האגרות הקבועות ולאחר שיגיש למנהל את המסמכים דלקמן -

(i) היה המת מושלמי - איעלאם שרעי מבית-הדין הדתי המוסמך;

(ii) בכל מקרה אחר -

(א) צו מאת נשיא בית-המשפט המחוזי בעל השיפוט, בכל מקרה בו נרשמה במשרד ספרי האחזה

תזכורת של צו עפ"י סעיף 9(2), או תעודת-קיום-צוואה;

(ב) צו מאת נשיא בית-המשפט המחוזי בעל השיפוט, בכל מקרה בו היה המת נכרי ולא ניתן לגבי ירושתו

צו-העברה עפ"י סעיף 5, וכן בכל מקרה בו לא היה המת בשעת מיתתו חבר לאחת העדות הדתיות;

(ג) צו מאת בית-הדין בעל השיפוט של העדה שהמת היה חבר לה בשעת מיתתו, בכל מקרה שאינו נופל

בגדר הפיסקאות (א) או (ב).

(2) ראש אגף רישום והסדר הקרקעות רשאי לסרב לרשום כל רשימה בספר עפ"י איעלאם שרעי או עפ"י כל צו אחר של

בית-דין דתי - כשיש לו יסוד להאמין שהאנשים הזכאים בתוקף מסמכים אלה להירשם כיורשים אינם היורשים היחידים של

המת, אלא אם נאמר בצו במפורש שהוא כולל את שמות כל האנשים הידועים באותה שעה כיורשי המת.

(3) מקום שבקשה לרשום בפנקס נתמכת באיעלאם שרעי או בצו אחר של בית-דין דתי, וראש אגף רישום והסדר הקרקעות

מסופק אם היה לו לבית-הדין שיפוט ליתן את הצו, רשאי הוא לדרוש מאת הצדדים

להעביר את הענין לרשות המוסמכת להכריע בשאלות של סתירות-שיפוט, ועליו לרשום הערה בספר בדבר בקשתם

והעברת הענין.

26. שיפוטם של בתי המשפט

(1) בתי-המשפט המחוזיים הם שישמשו בשיפוט אשר לבתי-המשפט האזרחיים עפ"י פקודה זו.

(2) לצורך פקודה זו רשאי בית-המשפט המחוזי להיות מורכב מנשיא בית-המשפט המחוזי כשהוא דן יחידי או משופטים

אחדים.

(3) בשיפוט ישמש בית-המשפט המחוזי של המחוז אשר בו התגורר המת או שבו היה מקום-עסקיו ביום-מותו; ואם לא היה

למת מקום-מגורים או מקום-עסקים בישראל, בית-המשפט המחוזי של המחוז שבו נמצא כל נכס המהווה חלק מעזבונו של

המת; או, באין נכסים כאלה, בית-המשפט המחוזי בירושלים.

27. תקנות

התוספת הראשונה

התוספת השניה

שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בענינים הבאים: -

(א) זכויותיהם של נושים והנהלת עזבוניהם של מתים שאינם מושלמים;

(ב) הפרוצידורה שינהגו על פיה בהשגת תעודות-קיום-צוואה או תעודות-הנהלה, והערובה שעל מנהלי-

עזבונות לתתה;

(ג) פרסום מודעות והודעות ע"י מבצעי-צוואות ומנהלי-עזבונות בדבר רצונם להתחיל בחלוקת הנכסים;

(ד) הפרוצידורה שהמנהל ינהג על פיה בהנהלת העזבון;

(ה) שכרם של המנהלים;

(ו) החשבונות שעל מבצעי הצוואות והמנהלים להגישם, וכן שאלת פטוריהם;

(ז) הפרוצדורה שינהגו על פיה משרד ספרי האחזה בקשר עם רישום שמו של האיש או שמות האנשים

הזכאים בחלק במקרקעים המהווים חלק מהירושה;

(ח) השקעת חלקם או טובת-הנאתם של קטינים, והטיפול בכך;

(ט) הפרוצדורה שינהגו על פיה בכל הליכים עפ"י פקודה זו;

(י) האגרות אשר תשולמנה בקשר עם מתן תעודת-קיום-צוואה או תעודות-הנהלה או ענינים אחרים עפ"י פקודה זו;

(יא) שינוי השיפוט אשר ישתמש בו כל בית-משפט מחוזי;

(יב) כל ענין אחר הטעון הסדר עפ"י פקודה זו.

התוספת הראשונה

(סעיף 2)

העדה המזרחית (האורתודוכסית).

העדה הלטינית (הקתולית).

העדה הגריגוריאנית הארמנית.

העדה הארמנית-הקתולית.

העדה הסורית (הקתולית).

העדה הכשדית (האוניאטית).

העדה היהודית.

העדה היונית-הקתולית-מלכיטית.

העדה המרוניטית.

העדה הסורית-אורתודוכסית.

התוספת השניה

(סעיף 2)

החוק הזמני בנוגע לירושת-מקרקעים

3 רביע אל אוואל, 1331 (להג'רה).

סעיף 1. - מת אדם, מעבירים את אדמת המירי והווקף שלו לאיש או לאנשים לפי הדרגות המנויות להלן; וקוראים לאנשים אלה "אצחאב חק אלאנתקאל".

סעיף 2. - היורשים מן הדרגה הראשונה הם צאצאי המת, כלומר בניו ונכדיו, אחד זכרים ואחד נקבות. בתוך דרגה זו נפלת הירושה קודם כל לבנים ואחר-כך לנכדים, כלומר לצאצאי הבנים, ואחריהם לנינים, כלומר לנכדי הבנים. הילכך, מת אדם והניח אחריו בנים וצאצאים של אותם הבנים, אין האחרונים יורשים, הואיל וזכות-ירושתם בנכסי-הוריהם באה להם מהוריהם. מת צאצא לפני המוריש, צאצאיו באים במקומו ונוטלים את החלק שהלה היה נוטל. מתו כל בני המוריש לפני המוריש, הרי עובר חלקו של כל אחד מהבנים לצאצאיו על יסוד זכות-הירושה שיש לנכדים בנכסי אבות-הוריהם. מתו אחדים מבני המוריש ואין

להם צאצאים, עוברת הירושה לשאר הבנים ולצאצאיהם בלבד. הוא הדין כשיש כמה צאצאים. בנים ובנות, נכדים ונכדות - חולקים ירושתם שווה בשווה.

סעיף 3. - היורשים מן הדרגה השניה הם הורי המוריש וצאצאיהם. אם שני ההורים נשארים בחיים לאחר מות המוריש, נוטלים הם חלק שווה בירושה. מת אחד מהם, צאצאיו באים במקומו בהתאם לכללים הנזכרים בסעיף הקודם. אין צאצאים להורה שמת, ההורה שנשאר בחיים יורש את כל הירושה. מתו שני ההורים לפני המוריש, חלקו של האב עובר לצאצאיו, וחלקה של האם עובר לצאצאיה. מת אחד מן ההורים ואין לו צאצאים, עובר חלקו לצאצאיו של השני מן ההורים.

סעיף 4. - היורשים מן הדרגה השלישית הם הסבים והסבות של המוריש וצאצאיהם. אם כל הסבים והסבות של המוריש משני הצדדים עודם בחיים, יורשים כולם שווה בשווה. מת אחד מהם לפני המוריש, באים במקומו צאצאיו, בהתאם לכללים דלעיל. חלקו של סב (סבה) שאין לו (לה) צאצאים, עובר לבן-זוגו. אם בן-הזוג גם הוא מת, עובר חלק זה לצאצאיו (לצאצאיה). אם כל הסבים והסבות, מן הצד האחד, מצד האב או מצד האם, מתו לפני המוריש, עוברת זכות-הירושה לסבים ולסבות מן הצד האחר ולצאצאיהם. הכללים המתייחסים לדרגה הראשונה של יורשים נוהגים לגבי צאצאים שבסעיף זה אשר יורשים את הוריהם או את הורי-הוריהם.

סעיף 5. - היורש - בין מהדרגה הראשונה ובין מהדרגה השניה ובין מהדרגה השלישית, - שעברה לידו זכות-ירושה מכמה וכמה מקורות - הרי הוא זוכה מכל המקורות.

סעיף 6. - אם יש זכות-קדימה לאחד הנמנה על אחת הדרגות הנזכרות, לא תהא כל זכות-ירושה לאחרים הנמנים על דרגות נמוכות משלו. ואולם אם הניח המוריש בנים או בני-בנים, והוריו או אחד מהם עודם בחיים, נותנים להם או לאחד מהם שישיית מן הירושה.

מוריש שהניח אשה או מורישה שהניחה בעל, זוכים הבעל או האשה בחלק מן הירושה. אם היו היורשים מן הדרגה הראשונה, יהיה חלק זה רביעי. אם היו היורשים מן הדרגה השניה, או שהיו הסבים והסבות של המת, החלק יהיה מחצית. אם עפ"י סעיף 4 יורשים צאצאים של סב או של סבה יחד עם סבם או סבתם, יפול חלקם גם

לידי הבעל או לידי האשה. אם אין יורשים מן הדרגה הראשונה או השניה ואם אין סבים וסבות בחיים, יורש הבעל בלבד או יורשת האשה בלבד.

סעיף 7. - הוראות הסעיפים הקודמים חלות גם על ווקף מוסקפאת ומוסתג'לאת בין שהקרקע הוחכרה עפ"י "איג'רה וחידה קדימה" ובין עפ"י "איג'ראתי" או עפ"י "מוסתג'לאת" של "מוקאטעה קדימה".

(סוף הפקודה)

[1] ח"א", כרך ב', עמ' (ע) 1953, (א) 1378.

תיקונים: ע"ר 1344, 1944, תוס' 1, עמ' (ע) 31, (א) 45;

ע"ר 1502, 1946, תוס' 1, עמ' (ע) 167, (א) 191;

ס"ח 58, התש"י, עמ' 290.

[2] פקודה זו בוטלה בסעיף 156(א) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, ואולם מי שמת לפני תחילת חוק זה, יחול על ירושתו הדין

שעמד בתקפו ערב תחילת החוק, לפיכך מובא בזה אף נוסח פקודה זו.